

Biuletyn Roku Czochralskiego

Wrocław

16 stycznia 2016 r.

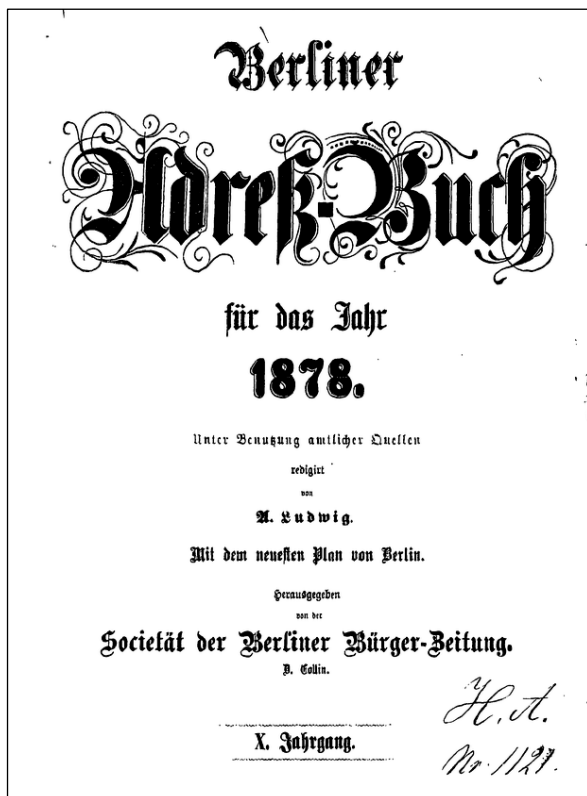
rok V, numer 3/143

Wydarzenia związane z Janem Czochralskim

- ▶ 10 stycznia – reż. Anna Laszczka – *Powrót chemika* – emisja filmu w kanale Planete+
- ▶ 11 stycznia – reż. Anna Laszczka – *Powrót chemika* – emisja filmu w kanale Planete+
- ▶ 12 stycznia – etap rejonowy Konkursu Wiedzy "Wybitni Polacy-znani i nieznanii"
- ▶ 13 stycznia – reż. Anna Laszczka – *Powrót chemika* – emisja filmu w kanale Planete+

* * * * *

Co mówią nam książki adresowe Berlina? (cz. I)

Bogactwo informacji zawartych w Internecie pozwala na nowe odkrycia dotyczące prof. Jana Czochralskiego. Tym razem zaglądamy do książek adresowych Berlina i okolic. Komplet książek obejmujący lata 1799-1943 został zeskanowany przez jedno z archiwów niemieckich, a poniższe informacje uzyskane zostały z wyszukiwarki. Książki adresowe podają informacje o głównych lokatorach (alfabetycznie i według ulic) i ewentualnie o osobach z reklam firmowych. Nie ma więc danych o wszystkich osobach mieszkających w danym lokalu - tu należy zajrzeć do spisów ludności lub do kart meldunkowych.

Najstarsza wzmianka o osobie noszącej nazwisko Czochralski pochodzi z roku 1878 - mamy tam *sprzedawcę obrazów J. Czochralskiego* zamieszkałego przy Fürstenstr. 4 [http://digital.zlb.de/viewer/image/10089470_1878/169/LOG_0023/].

r. Metzger	Gymnast, V., Schlachter, A. Straußberger.	Kontin
Basar des	St. I.	brück
43. Pl.	Czochralski, J., Pilschke, S. Fürstent. 4	— 18. a
	Griegel, R., Schneider I. G., O. Blumenberg.	Markt

W 1884 r. mamy zapis: Czochralski J., *stolarz*, Waldemarstr. 3. W spisie z 1898 r. znajdujemy *handlarza obrazów* J. Czochralskiego zamieszkałym przy ulicy Kottbuserstr. 19, I piętro. W kolejnym spisie, z 1899 r., mamy dwie osoby: J. Czochralskiego - *podróżnika* i **F. Czochralski** - ekspedientkę. Oboje mają swoje mieszkania przy ul. Dieffenbachstr. 32. Pojawia się pytanie kim jest ów handlarz obrazów i stolarz (w jednej osobie?). Być może chodzi o **Józefa** ur. w Szubinie w 1845 r. jako syna Jana Stanisława i ożenionego w... Berlinie w 1873 r. Tylko on jeden zdaje się pasować do osób w znanym nam drzewie genealogicznym Czochralskich. Dotychczas nie wiedzieliśmy tylko, że był z tej samej branży - stolarzy. Warto zauważyć, że na szyldzie zakładu ojca prof. Jana Czochralskiego był napis: stolarnia -... - oprawa obrazów! Córka Józefa, **Franciszka** ur. w Berlinie w 1872 r., pasuje więc do owej ekspedientki z książki adresowej.

W 1901 r. pojawia się *pani A. Czochralski* mieszkająca przy Elisabeth-Ufer 40. Wydaje się, że może to być **Augusta Albertyna** Czochralski zd. Ross, żona Józefa, albo raczej wdowa po nim (nie znamy daty śmierci Józefa).

Księga adresowa Berlina z 1909 r. zamieszcza dane o dwóch osobach. Mamy **Reinholda Czochralskiego**, *budowniczego instrumentów i stroiciela*, mieszkającego przy Invalidenstr. 23, drugie wejście, IV piętro. Jest też **Franziska Czochralski**, *członek Opery Królewskiej*, mieszkająca pod tym samym adresem (choć podano, że "główne wejście, IV p."). Powyższy zapis zdaje się sugerować, że Reinhold był bratem Franciszki; dotychczas wiedzieliśmy tylko, że był stroicielem. Ale czy Franciszka była pierwotnie ekspedientką?

g.,	Czumol, Otto, Former, N 31, Brunnenstr. 127.	Czusewicz
8,	Czochralski, Reinhold, Instrumentenb. u.	— Stanisł
	Stimmer, N 4, Invalidenstr. 23, 2. Eing. IV.	Czuta, 3
	— Franziska, Mitgl. d. Kgl. Oper., N 4, Inva-	straße 2
I. I.	Invalidenstr. 23 H. IV.	Czutowski,
di.	Land. Frau. Maurer. SO 33. Stönerstr. 191.	weide.

Reinhold Czochralski pojawia się w kolejnych latach: w 1910 r. jako R. Czochralski przy Invalidenstr. 23, w 1921 r. jako Reinhold Czochralski, stroiciel fortepianów ale pod innym adresem - Invalidenstr. 35, III piętro; w latach 1925 i 1926 - jako Reinhold Czochralski, stroiciel fortepianów (tym razem podano, że mieszka na IV piętrze); w latach 1933, 1936, 1938 i 1941 - jako Reinhold Czochralski, stroiciel pianin (bez podania piętra; w 1941 r. miał już telefon). Jest też ciekawa reklama jego firmy noszącej nazwę "Pianoczych" zamieszczona w "Amtliches Fernsprechbuch für den Bezirk der Reichspostdirektion Berlin" z 1941 r.

	Czochralski, R., „Pianoczych“,	Stimm
	N 4, Invalidenstraße 35.	Manthe
neich,	Daudey J Lie Reichensteiner Weg 11.	Mayer
	42 16 35	
	76 21 98	

W księgach jest jeszcze jedna osoba - *pani Klara Czochralski* mieszkająca w 1910 r. w (dzielnicy) Hohenschönhausen przy Chausseestr. 72. Jest to, zapewne, żona Stanisława Czochralskiego, brata Profesora.

*****

Paweł Tomaszewski
INTiBS PAN